

Educația în societatea informațională

Dr. Octavia-Luciana Porumbeanu
Catedra de Științele Informării și Documentării,
Facultatea de Litere, Universitatea din București
E-mail: octavialuciana@yahoo.com

Dr. Octavia-Luciana Porumbeanu este lector la Catedra de Științele Informării și Documentării de la Facultatea de Litere a Universității din București. Predă cursuri de managementul cunoașterii, utilizatorii de informații și documentare. Interesele sale actuale de cercetare sunt generarea cunoașterii la nivelul organizațiilor, cultura organizațională și activitățile și comportamentul utilizatorilor în procesul de căutare a informației.

Rezumat

Articolul abordează rolul fundamental pe care educația îl are în societatea informațională. Evoluția continuă a tehnologiilor informației și comunicațiilor și impactul pe care îl au asupra tuturor aspectelor vieții noastre fac necesară deprinderea abilităților legate de folosirea acestora, de accesul la informație pentru o funcționare individuală eficientă în societatea informațională. În acest context, programele de cultură a informației dobândesc o importanță tot mai mare.

Cuvinte cheie: *Societatea informațională, Educație, Cultura informației, Tehnologiile informației și comunicațiilor*

Temă favorită a cercetătorilor în ultimii ani și punct de plecare pentru multe studii și dezbateri care analizează impactul noilor tehnologii ale informației și comunicațiilor asupra tuturor aspectelor vieții noastre, societatea informațională este adesea asociată cu noțiunea de cultură a informației, iar în domeniul infodocumentar abordările cele mai frecvente au în vedere schimbările înregistrate la nivelul profesiei de bibliotecar și specialist în informare și la nivelul nevoilor și comportamentului utilizatorilor.

Cele mai vizibile transformări se situează în zona educației, deoarece procesul de educație și instruire în școală, la locul de muncă și la domiciliu pe parcursul întregii vieți a devenit aspectul esențial al existenței noastre în societatea informațională percepută cel mai adesea ca o societate a învățării.

În contextul economiei și societății contemporane bazate pe cunoaștere și al rolului cheie deținut de capitalul uman este necesară o nouă abordare a educației și instruirii. Într-o economie globală, creșterea competitivității depinde de investiția în zona educației și instruirii.

Accesul la informație și cunoaștere nu este singurul aspect care contează în societatea informațională, ci și generarea de cunoaștere nouă și transferul acesteia. Contează cum fiecare țară reușește să-și educe și instruiască cetățenii. Așadar, educația înregistrează tot mai multe schimbări, nu mai este centrată pe transferul de informații, ci devine un proces în care indivizii învață cum să învețe, cum să acceseze, analizeze și exploateze informația și să o transforme în cunoaștere nouă.

Trebuie exploatate toate oportunitățile aduse de noile tehnologii ale informației și comunicațiilor și de cele bazate pe Internet în special, deoarece au un rol semnificativ în extinderea procesului de educație și instruire în rândul populației. Aceasta este direcția în care ar trebui îndreptate eforturile atât la nivel național cât și internațional – utilizarea tehnologiilor ca instrumente de învățare – și astfel vor fi diminuate pe cât posibil efectele segmentării digitale pe care noile tehnologii o pot genera.

Funcționarea eficientă în societatea informațională presupune deprinderea abilităților legate de accesul la informație în vederea folosirii în mod creativ a acesteia la nivel individual, dar și instituțional.

Tehnologiile informației și comunicațiilor evoluează în permanență astfel încât necesitatea unor politici și programe la scară națională în vederea asigurării unui nivel de instruire corespunzător al populației în privința folosirii acestor tehnologii devine, de asemenea, crucială.

Populația cu o bună educație, cunoștințe, cultură a informației, abilități în zona noilor tehnologii, cu o cultură a învățării de-a lungul întregii vieți va sta la baza dezvoltării economice și sociale a unei țări, a unei economii competitive pe piața globală.

Cultura informației este o piesă fundamentală în cadrul societății informaționale, deoarece se referă la capacitățile asociate cu funcționarea efectivă în această societate. În funcție de țară, importanța care se acordă culturii informației variază. De asemenea, conceptul cunoaște diferite interpretări care țin de includerea sau nu a abilităților privind tehnologia alături de cele legate de informație. (Town, 2003)

Cetățenii instruiți din punctul de vedere al culturii informației sunt o condiție pentru crearea unei societăți informaționale de succes. La nivel național, performanța și competitivitatea vor putea fi obținute doar în urma elaborării unor politici coerente de încurajare a învățării permanente și a creării unor programe de cultură a informației care să aibă în vedere toți

cetățenii. Aceste aspecte au fost înțelese în unele țări care au luat măsuri rapide și au alocat resurse în acest scop.

În SUA, înțelegerea importanței pe care o are cultura informației a dus la crearea încă din anul 1989 a unui Forum Național, apoi a unui Institut pentru Cultura Informației și la elaborarea unui set de standarde de competență pentru învățământul superior. În prezent, există programe de cultură a informației la toate nivelurile de educație.

Și în Australia și Noua Zeelandă s-a înființat un Institut comun pentru Cultura Informației, setul de abilități pe care îl presupune aceasta fiind considerat esențial pentru cetățeni în era informației. Colectarea, analizarea, organizarea și comunicarea informației, utilizarea tehnologiilor informației și comunicațiilor sunt câteva dintre abilitățile pe care trebuie să le dețină cetățenii în societatea informațională.

În Regatul Unit a fost identificat un set național de abilități cheie pentru învățare, pentru carieră și pentru viața personală precum cele ce țin de comunicare, tehnologia informației, munca în echipă, rezolvarea problemelor etc., o activitate semnificativă în zona culturii informației înregistrându-se la nivelul învățământului superior. S-a constituit un Grup Operativ privind Abilitățile de Informare și a fost elaborat modelul SCONUL (care include șapte abilități) pentru formarea unor persoane competente în ceea ce privește cultura informației.

În toate țările menționate se recunoaște importanța culturii informației și se pune accent pe implicarea bibliotecarilor și specialiștilor în informare în aceste programe și inițiative.

Depășirea preocupărilor privind doar abilitățile legate de tehnologie și de accesul la informație și deplasarea spre cele care implică formatul, conținutul, varietatea, originea și validitatea informației este, de asemenea, esențială.

Și în România rolul informației ca sursă de valoare și competitivitate economică și performanța bazată pe cunoaștere și învățare permanentă la nivelul cetățenilor și organizațiilor sunt recunoscute ca aspecte principale în societatea informațională.

În contextul dezvoltării unei viziuni cu privire la societatea informațională în România, se vorbește de convergența evoluției instituțiilor culturale (biblioteci, muzee, arhive) cu tehnologiile informației și comunicațiilor, convergență care se presupune că va avea impact asupra multor domenii printre care educația și cercetarea. (Filip, 2001)

Promovarea accesului la informație și cunoaștere stă la baza dezvoltării societății informaționale, dar în țara noastră aspecte precum dotarea cu echipamente, accesul la Internet, conținutul curriculei,

managementul instituțiilor de învățământ, procesul de evaluare, certificare a cunoștințelor, calitatea și competitivitatea învățării sunt încă nerezolvate în totalitate. (Perț, 2004) Dacă sistemul de învățământ este convergent în mare parte cu sistemele din celelalte țări UE, în România nu putem vorbi încă de o strategie națională privind programele de cultură a informației. Așadar, o nouă abordare privind educația și instruirea din perspectiva unei funcționări individuale efective în societatea informațională este necesară și în țara noastră, cu o atenție specială acordată culturii informației.

Politicele și programele de educație inițială și continuă centrate pe dobândirea abilităților necesare vieții și muncii în era digitală sunt cele care vor face diferența între țări și care vor asigura baza pentru dezvoltare economică și socială, pentru inovare și generare de cunoaștere nouă.

Viitorul și progresul oricărei țări, inclusiv al României, în societatea informațională va depinde de importanța pe care organismele competente o vor acorda educației și instruirii, de valoarea investițiilor în această zonă, deoarece educația și instruirea previn segmentarea socială, contribuie la integrarea cât mai multor oameni în viața economică și socială și promovează dezvoltarea și inovarea continuă, creativitatea și calitatea.

Referințe bibliografice

FILIP, Gheorghe. Către o economie a culturii și o infrastructură informațională intelectuală. În: *Societatea informațională – Societatea cunoașterii. Concepte, soluții și strategii pentru România*. București: Academia Română, 2001, p. 143-154.

HORNBY, Susan; CLARKE, Zoë (eds). *Challenge and change in the information society*. London: Facet Publishing, 2003.

Learning and training for work in the knowledge society. Geneva: International Labour Office, 2002.

PERȚ, Steliana. *Societatea informațională – Societatea cunoașterii. Educarea și formarea forței de muncă*. București: Centrul de Informare și Documentare Economică, 2004.

Societatea informațională – Societatea cunoașterii. Concepte, soluții și strategii pentru România. București: Academia Română, 2001.

TOWN, Stephen J. Information literacy and the information society. În: HORNBY, Susan; CLARKE, Zoë (eds). *Challenge and change in the information society*. London: Facet Publishing, 2003, p. 83-103.